

Rod JRKBO do transformacije in po njej

CBRN Defence – Before and After Transformation

Povzetek

Rod jedrske, radiološke, kemične in biološke obrambe je po koncu druge svetovne vojne v globalnem merilu doživel nepričakovan razvoj, skupaj s hladno vojno pa tudi usihanje, posebno po padcu berlinskega zidu. Zavezništvo je kmalu po napadih na trgovinski center v Združenih državah Amerike leta 2001 spoznalo, da ima na področju jedrske, radiološke, kemične in biološke obrambe (JRKBO) pomanjkljivosti, in začelo reševati položaj s ponovnim priznavanjem pomena tega roda za uspešno obrambo. Od osamosvojitve je Republika Slovenija (RS) temu rodu namenjala včasih več, včasih manj pozornosti. V načrtih kriznega odzivanja pa se dokaj jasno opira na njegovo pričakovano pomoč.

V prispevku smo na poljuden način jasno predstavili delovanje roda JRKBO SV od njegove ustanovitve znotraj SV do danes. Obdobje smo opredelili z dvema mejnikoma. Prvega predstavlja ustanovitev bataljona JRKBO in s tem povezan začetek njegove trajne mednarodne prisotnosti v zavezništvu. Drugega predstavlja transformacija leta 2013, ki je rod JRKBO z ukinitvijo bataljona postavila pred številne izzive, katerih rešitve so čedalje manj v duhu časa in sprememb.

Ključne besede: *bataljon JRKBO, transformacija, usposabljanje JRKBO.*

Abstract

After the Second World War, the branch of nuclear, radiological, chemical and biological defence experienced an unprecedented development on a global scale, along with the Cold War, but declined in importance after the fall of

the Berlin Wall. Shortly after the World Trade Center attacks in the United States in 2001, the Alliance realized its deficiencies in the field of chemical, biological, radiological and nuclear defence (CBRN), and proceeded to resolve the situation by re-recognizing the importance of this branch for a successful defence.

Since its independence, the Republic of Slovenia, and with it the Slovenian Armed Forces (SAF), has paid now more, now less attention to this branch, although the very first crisis response plan in the Republic of Slovenia clearly relies on the expected assistance of this branch. In this paper, we attempt to explain in a simple way the functioning of the CBRN defence of the SAF from the setting-up of the branch within the SAF to the present day. The time period of the review was defined by two milestones in the CBRN defence. The first one was the establishment of the CBRN Battalion and with it the start of the permanent international presence of this branch in the Alliance. The second one was the transformation in 2013, which disbanded the Battalion and faced the CBRN defence with many challenges, the solutions to which are less and less in the spirit of the times and changes ahead of us today.

Key words: *CBRN Battalion, transformation, CBRN training.*

1 Uvod

Zveza Nato se dandanes srečuje s številnimi zapletenimi varnostnimi izzivi in grožnjami, ki se močno razlikujejo od tistih, s katerimi se je srečevala ob ustanovitvi. Sedanji in prihodnji varnostni izzivi zahtevajo, da je Nato pripravljen na zaščito in obrambo tako pred državnimi grožnjami kot tudi grožnjami nedežavnih udeležencev.

JRKB-grožnje predstavljajo izzive za operacije Nata. Moteče in morebitno uničujoče učinke tega orožja nenehno preučujejo poveljniki Natovih skupnih sil in podrejeni poveljniki. Neobčutljiva pasivna obramba in ukrepi za ublažitev posledic bodo silam Nata omogočili učinkovito nadaljevanje vojaških operacij v JRKB-onesnaženem okolju in tako učinkovito odvracali nasprotnika od uporabe JRKB-orožja in snovi ter omogočali pomoč zaveznicam in partnerjem pri uporabi JRKB-orožja. Kljub obstoju široko (vendar ne splošno) sprejetega režima mednarodnih sporazumov, ki obravnavajo obveznosti držav pogodbenic glede spoštovanja zadev, kot so razvoj, skladiščenje, širjenje in

uporaba določenega JRKB-orožja, morebitni nasprotniki še naprej razvijajo JRKB-orožje ali snovi. To gibanje je najbolj izrazito na območjih stalne politične nestabilnosti, na katerih bi lahko bil Nato pozvan k vzpostavitvi operacije. Poleg tega so bili ponavljajoči se primeri teroristov in drugih ad hoc skupin, ki so iskali JRKB-tehnologije kot močno sredstvo za uveljavitev svojih interesov. Žal znanstveni napredek s prostim pretokom informacijskih znanj in znanosti po vsem svetu nenamerno krepi te procese. Širjenje urbanizacije in proces globalne industrializacije hkrati odpirata širše možnosti nenamernega izpusta ali namerno zlorabo toksičnih industrijskih materialov.

Tako okolje predstavlja povečano verjetnost za Natove sile, da naletijo na nasprotnike, ki imajo JRKB-zmogljivosti. To je lahko JRKB-orožje ali improvizirane naprave, ki vsebujejo JRKB- ali toksični industrijski material (TIM). Natove sile so lahko tudi izpostavljene nevarnostim, ki so posledica nesreče ali namernega izpusta teh snovi kot nasprotnikovega delovanja. Preživetje in velikokrat sposobnost delovanja po JRKB-napadu ali izpustu TIM zahtevata skladen odziv vsaj zdravstvenega, okoljskega in za industrijske nevarnosti ter JRKB-obrambo zadolženega osebja za ublažitev posledic nesreče.

Prispevek preučuje delovanje roda jedrske, radiološke, kemične in biološke obrambe od samostojnosti Slovenije do danes. Njegov namen je predstaviti razvoj in delo roda JRKBO v SV, raziskati njegove dobre in slabe izkušnje, jih primerjati s splošnimi smernicami in predstaviti mogoče rešitve za rod v prihodnosti. Pri raziskovanju oziroma vrednotenju predmeta preučevanja smo se oprli na različne, zlasti kvalitativne metode. Izpostavljamo intervju, kvalitativno in kvantitativno analizo materialnih in finančnih potreb ter kvalitativno analizo trenutnih zmogljivosti rodu. Slednja je bila še posebno pomembna, saj smo z njo lahko ugotavljali tako pričakovanja zavezništva kot tudi pomanjkljivosti roda JRKBO v SV.

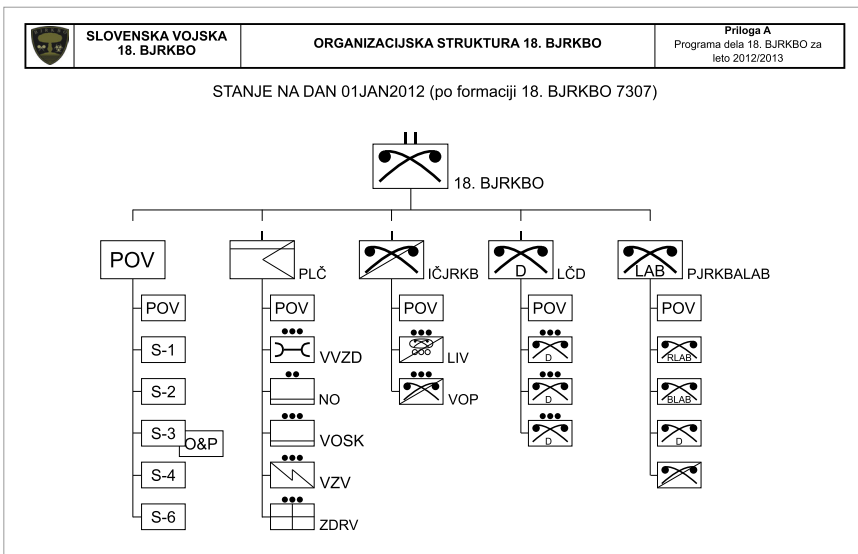
2 Jedrska, radiološka, kemična in biološka obramba

2.1 Formacija bataljona

Ko razmišljamo o formacijah enot, se običajno spomnimo stavka: »Uri se, kot se boš bojeval.« To zlato pravilo je treba tudi razumeti in ga smiselno vključiti v organizacijo, sistem in tudi obseg SV. Najprej je treba razumeti

pojma skupen in skupinsko. V Slovarju slovenskega knjižnega jezika najdemo na str. 1239 definiciji za skupen: »pri katerem je udeleženih več ljudi« in skupinski: »nanašajoč se na skupino«. Za skupino pa pravi: »2. Več ljudi, ki jih kaj povezuje, družī.« Medtem ko gesla človek sicer ne opredeljuje na ta način, je pa ena od njegovih lastnosti njegov individuum. Na strani 300 najdemo pod individuumom: »2. knjiž. bitje, ki je sposobno misliti in govoriti; človek: v pogovoru sodelujeta vselej vsaj dva individua«. Sklenemo lahko, da se pridevnik skupen v našem primeru nanaša na posamične enote, ki se usposablja sočasno. Pridevnik skupinski pa si razlagamo kot delovanje, ki se nanaša na vse enote, ki se usposabljaajo kot skupina, s skupno, eno nalogo.

Slika 1: Organizacijska struktura 18. BJRKBO (vir: Letni načrt dela 18. BJRKBO)

Glede na izpostavljeno geslo bi moral biti namreč bataljon JRKBO sestavljen tako, kot naj bi se uporabljal. Izhajajoč iz zgodovinskih izkušenj bi moral vsebovati dve večnamenski četi, sposobni izvidovanja in dekontaminacije. Zakaj? Ker se bo tako bojeval. Pa je to res tako? Tu nam pomagata zapisani definiciji. Ugotovimo namreč, da se posamični vodi večnamenske čete ne bodo bojevali skupaj, temveč skupinsko – načeloma vsak zase in s svojo nalogo. Njihova razmestitev na območju odgovornosti, območje odgovornosti, morebitna prepodreditev in njihovo poveljstvo bodo skupni. Njihovo delovanje – bojevanje pa bo skupinsko. Naloge izvidovanja in detekcije so v velikem delu ločene časovno in lokacijsko. Medtem ko se izviduje po možnosti pred dogodkom oziroma med njim, pa se postopki dekontaminacije oziroma

postavitve dekontaminacijske postaje izvajajo šele po izvidovanju. Seveda se postavi vprašanje, kaj je z dekontaminacijo izvidnice. Odgovor je preprost. Vsi postopki so zaradi visoke stopnje usklajenosti, ki jih zahteva Nato, tako podobni, da zagotavljajo ne le dekontaminacijo izvidnikov in njihove tehnike pri kateri koli JRKB-dekontaminacijski enoti znotraj SV, temveč tudi kateri koli Natovi enoti. Da je to res, se je pokazalo v številnih priložnostih, ko sta se brez zapletov oblikovali večnamenski četi, ki sta delovali v podporo drugim enotam. Pogoj za to je bil en sam. Poveljujoči take čete je moral obvladati tako dekontaminacijo kot izvidništvo, kar je pomenilo, da so se za poveljujoče običajno imenovali poveljniki izvidniške čete. Ti so bili po nenapisanem pravilu pred tem poveljniki ali namestniki poveljnika dekontaminacijske čete. Težava, ki jo opažamo, pa je v skupinskem delovanju. Tu imamo v mislih delovanje enakih skupin, ki so v različnih okoljih SV. Žal SV v preteklosti ni imela na voljo dovolj virov, niti materialnih niti kadrovskih. Pomanjkanje tehnično-tehnološkega kadra pa ni prisotno le v SV, temveč tudi v celotni državi oziroma njenem gospodarstvu. S transformacijo je SV preoblikovala svoje zmogljivosti JRKB-obrambe, tako kot smo opisali, v dve večnamenski četi. Ne glede na izjave snovalcev transformacije, da ta ni sklenjena, je dejstvo, da rod JRKBO v SV nima niti ustrezne količine kadra z ustrežno strokovno usposobljenostjo, ki bi omogočila enovit razvoj, usposabljanje in urjenje kadra enot JRKBO. Tu govorimo o poenotenem usposabljanju, urjenju, znanju in razumevanju problemov ter načinu njihovega reševanja.

Sistem JRKBO je razdeljen na pet funkcionalnih področij. Njihova delitev temelji na uveljavljanju prednosti za izvajanje delovanj glede na uvedeno JRKB-doktrino, taktiko, opremo, postopke in urjenje. Sestavine JRKBO so:

- Detekcija, identifikacija in nadzor: zagotavljajo zaznavanje oziroma odkrivanje in določanje vrste JRKB-dogodkov, identifikacijo agensov in nevarnosti, določitev mej kontaminiranih območij ter spremljanje sprememb in širjenja kontaminacije.
- Opozarjanje in poročanje: zagotavljata hitro zbiranje, vrednotenje in pošiljanje podatkov o JRKB-napadu in nevarnostih, vključno z napovedjo nevarnih območij. Pošiljanje podatkov in napovedi poteka z uporabo informacijskega sistema poveljevanja in kontrole (IS PINK).
- Fizična zaščita: zahtevana individualna in kolektivna zaščita osebja omogoča preživetje JRKB-napadov ali drugačnih izpustov nevarnih snovi ter ohranjanje bojne moči za delovanje v JRKB-nevarnem okolju. Obsega tudi zaščito druge opreme.

- Upravljanje nevarnosti: zagotavlja omejevanje vpliva JRKB-nevarnosti na zmožnosti za delovanje. Temelji na previdnostnih ukrepih in nadzoru nevarnosti. Nadzor nevarnosti zagotavljamo z izogibanjem nevarnosti, obvladovanjem izpostavljenosti, nadzorom razširjanja in dekontaminacijo.
- Zdravstveni protiukrepi in oskrba: zagotavljajo zviševanje odpornosti osebja proti učinkom JRKB-nevarnosti ter ravnanje z žrtvami in njihovo evakuacijo. Obsegajo tudi ravnanje z žrtvami konvencionalnega orožja in njihovo evakuacijo iz JRKB-okolja.

2.2 Detekcija

Detekcija je zaznava oziroma odkritje vsakršne navzočnosti JRKB-agensa, ki ima morebiten vojaški pomen. Oprema in postopki za odkrivanje JRKB-dogodkov ter zaščito pred njimi morajo biti usklajeni s stopnjami ogroženosti in v njih preizkušeni, s čimer zagotavljamo zgodnjo detekcijo in pravočasno alarmiranje. JRKB-opazovanje je sistematično opazovanje zračnega prostora, zemljišč, prostorov, oseb in stvari, da bi določili morebitno navzočnost JRKB-nevarnosti. Lahko je vizualno ali s pomočjo elektronskih, mehanskih in drugih sredstev. Povezovanje opaženega s poročili o JRKB-detekciji prek sistema JRKB-opozarjanja in poročanja pripomore k zgodnjemu opozarjanju.

2.2.1 JRKB-laboratoriji

Temelj vsake resne obdelave JRKB-grožnje in blaženja posledic napada z JRKB-orožjem je vedenje o podrobnostih orožja, s katerim je bil napad izveden. Medtem ko je določevanje sistema dostave JRKB-agensa v domeni vojaških znanosti, pa se določanje uporabljenega JRKB-agensa preseli v naravoslovne vode.

SV ima v svoji sestavi za JRKBO tri različne laboratorije: biološkega, kemijskega in radiološkega. Temelj vsakega sestavljajo ljudje, višji vojaški uslužbenci z višjim ali visokošolskim znanjem s področja, ki ga posamični laboratorij pokriva. Materialno podlago predstavljajo mobilni biološki laboratorij, mobilni kemijski laboratorij in mobilni radiološki laboratorij.

Laboratorijska analiza je določitev identitete agensov ali snovi, uporabljenih v JRKB-napadu ali izhajajočih iz drugačnih izpustov nevarnih snovi. Obstajajo trije tipi identifikacije, ki zagotavljajo različno stopnjo zanesljivosti. Ti so:

- **Domnevna identifikacija** zagotavlja podatke za takojšnjo uporabo.
- **Potrdilna identifikacija** zagotavlja podatke z visoko stopnjo verjetnosti.
- **Nedvoumna identifikacija** (forenzična) zagotavlja nedvoumne podatke o klasifikaciji snovi (identifikacija, opravljena v pooblaščenem laboratoriju na kraju dogajanja, ali v nacionalnih laboratorijih, če bodo rezultati analiz vzorcev uporabljeni kot sodni dokaz).

2.2.1.1 Skupina za vzorčenje

JRKB-laboratoriji morajo prejeti material za analizo. Enega od virov predstavlja izvidnica oziroma patrolja JRKBO. Drugi vir vzorcev predstavlja skupina za vzorčenje in identifikacijo agensov. V tuji literaturi najdemo najpogosteje kratico SIBCRA Team, ki je kratica za Sampling and Identification of Biological, Chemical and Radiological Agents Team.

2.3 JRKB-dekontaminacija

Dekontaminacija je proces, s katerim biološko, kemično ali radiološko kontaminirana tehnična sredstva, opremo, orožje, objekte ali zemljišče naredimo varne za uporabo oziroma zmanjšamo, onemogočimo ali odstranimo škodljive vplive kontaminantov na živo silo z absorpcijo, nevtralizacijo, uničenjem, odstranjevanjem kemičnih ali bioloških agensov oziroma odstranjevanjem radioaktivnih snovi.

Cilj dekontaminacije je zmanjšati ali popolnoma preprečiti škodljivo delovanje kontaminantov na živo silo, tehnična sredstva, opremo, orožje, objekte in zemljišče.

2.4 Nadzor

Nadzor je stalen ali občasen postopek za spremljanje stanja spreminjajoče se navzoče JRKB-nevarnosti, s čimer omogoča poveljniku določitev stopnjo JRKB-zaščite sil. Opravlja ga izbrano osebje, ki je dodatno usposobljeno za delo s sredstvi za JRKB-detekcijo, označevanje kontaminiranega zemljišča in pošiljanje poročil vrst JRKB 1 in 4.

2.4.1 Poveljstvo s celico za opozarjanje in poročanje

Celica za opozarjanje in poročanje JRKB-dogodkov (angl. CBRN W&R Cell) je bila v SV ustanovljena leta 2009. Njena naloga je bila skladno z Natovimi standardi in doktrino sprejeti poročila JRKB 1 ali JRKB 4 od izvidnikov na terenu, jih preučiti, analizirati in na njihovi podlagi izdelati poročilo JRKB 3, ki je predstavljalo sliko na karti (območje nevarnosti ali drugače morebitno kontaminirano območje) v okolju delovanja. Za hitro delovanje in možnost izdelave različnih napovedi je takrat SV kupila program NBC Analysis, različico C, pozneje pa še nadgradnjo CBRN Analysis, različico E.

3 Razvoj bataljona JRKBO od 2003 do 2012

Leta 2004 je SV začela prvo specialistično usposabljanje 13. redne generacije Šole za častnike za vojaško evidenčno dolžnost (VED) A31901 – častnik JRKBO. Ob koncu usposabljanja sta tako 18. bataljon JRKBO in s tem SV pridobila enajst novih častnikov JRKBO.

3.1 Izobraževanje in usposabljanje

Pripadniki enote smo se udeleževali različnih usposabljanj in izobraževanj. Ravno ogledi vaj in usposabljanj so odličen vir pridobivanja znanja in navezovanja stikov s pripadniki tujih sil. Pripadniki 18. BJRKBO so se takrat začeli usposablјati s pravimi bojnimi strupi. Kot krono usposabljanja vsakega pripadnika JRKBO ga v svoji knjigi *War of Nerves* opisuje tudi J. B. Tucker, eden od vodilnih izvedencev s področja kemičnega in biološkega orožja po *The Washington Post Book World*. Zavedajoč se političnega delovanja kot tudi pridobivanja zunanjih izkušenj in znanja je GŠ SV začel napotitve častnikov na osnovni (v ZDA imenovan *Basic Chemical Course*) in karierni tečaj (v ZDA imenovan *Chemical Captain Career Course*). Ugotovljena je bila primerljivost v znanju in veščinah, s čimer je bila potrjena prava pot za prihodnost. Usposabljanje vojakov za VED A11901 – izvidnik, A11902 – dekontaminator in A11903 – laborant je predstavljalo manjši izziv, saj je bilo prilagojeno na učni proces iz preteklosti.

3.2 Sodelovanje in uporaba bataljona JRKBO v tujini od 2003 do 2012

18. bataljon JRKBO je kot enota imel srečo in možnost uriti in usposablјati se skupaj z najboljšimi v Natu. Lahko bi rekli, da šele z delom, primerjavo in urjenjem v dejanskem mednarodnem okolju vojaki rastemo, se razvijamo in napredujemo. Sodelovali smo na šestmesečnih NRF-rotacijah v različnih državah. Srečanje vrha Nata v Pragi novembra 2002 je botrovalo nastanku NRF-NATO Response Forces, na katerega je precej vplival napad na svetovni trgovinski center v New Yorku septembra 2001. Za majhne članice je bila in bo ostala vključenost v NRF pomemben motor razvoja. 18. BJRKBO je v odzivne sile Nata od leta 2005 prispeval:

1. NRF 4, 5, 7, 8 in 11 z lahkim vodom za dekontaminacijo iz 18. bataljona JRKBO,
2. NRF 10 z lahko četo za dekontaminacijo s pridodanim madžarskim izvidniškim vodom,
3. NRF 16 s celotnim 18. bataljonom JRKBO s pridodanimi madžarskim izvidniškim vodom, francosko in poljsko dekontaminacijsko četo.

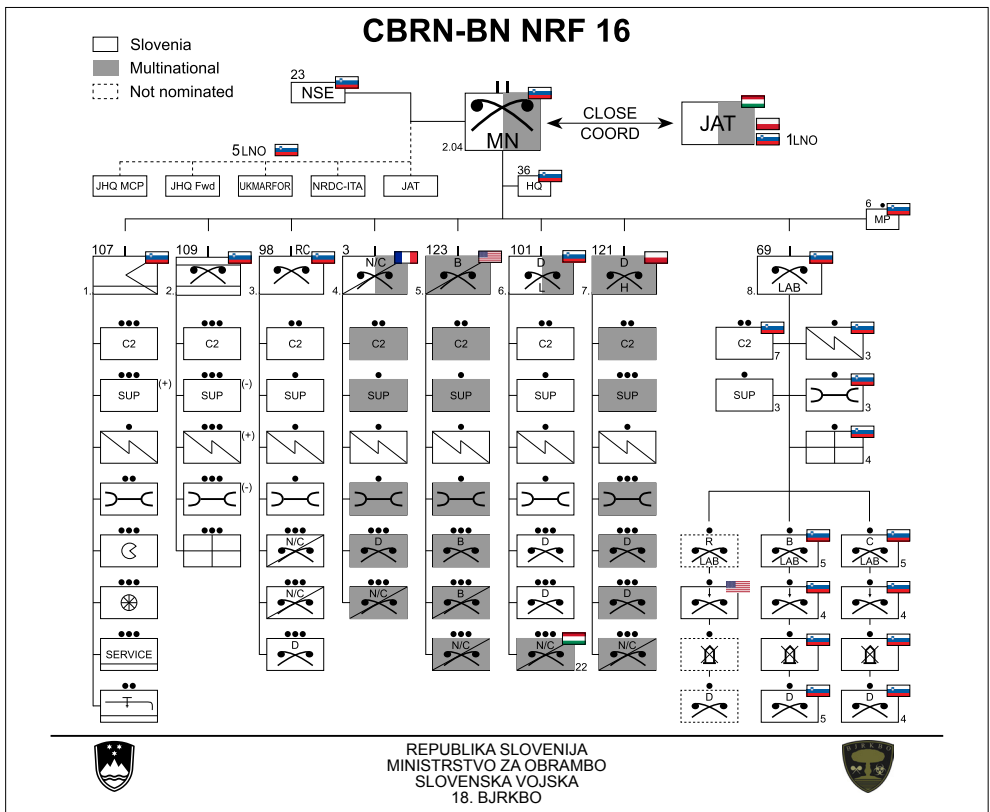
Slovenija je bila tudi vodilna država za MNCBRND Bn v NRF 16 in je poveljevala mednarodnemu bataljonu za JRKBO v visoki stopnji pripravljenosti. Poveljevanje mednarodnemu bataljonu je bil pomemben mejnik v razvoju SV. Razvoj in gradnja enote do oblikovanja ciljnih zmogljivosti (od prispevka dekontaminacijskega voda do bataljona) sta potekala z vajami, usposabljanji in certifikacijami, interoperabilnostjo, preverjanjem koncepta pripravljenosti vseh elementov. Za vsako rotacijo smo morali opraviti nacionalno certifikacijo, sledila pa je še mednarodna vaja v nosilni državi z namenom potrditve in integracije. Tu smo opravili certifikacije z Nemci, Španci, Francozi in Čehi. Posebej zahtevno je bilo leto 2010, kjer se je celoten bataljon, pa tudi njegove posamične enote, zlasti poveljstvo, intenzivno uril in dokazoval doraslost nalogam.

3.3 Bataljon za NRF

Čeprav smo na začetku opisali, kaj obsega področje JRKB-obrambe, pa so v zavezništvu zaradi zagotavljanja celovitega pristopa in podpore bojnih enot na terenu z nujnimi zmogljivostmi zato dodatno delegirali tudi nekatere elemente BJRKBO. V SV je bil bataljon JRKBO organiziran drugače, zato je bilo treba za NRF 16 pridodati in ustrezno dousposobiti druge enote SV. Tako smo iz

takratnega 157. logističnega bataljona dobili tri skupine za CBRN Explosive Ordnance Disposal (v nadaljevanju EOD). Glede na kompleksnost nalog in usposabljanja smo njihovo operativnost dosegali s pridodajanjem ustrezne skupine za vzorčevanje, ki je takrat razpolagala z detekcijsko opremo za JRKB agense in TIM. Na drugi strani pa smo pridobili tudi vod za prečiščevanje vode. Enoto nam je »posodil« 670. logistični bataljon. Pri aktivaciji NRF 16 pa bi se morali spoprijeti še z enim izzivom, ki zadeva ustrezno preverjanje primernosti vode za pitje. V SV to opravljajo veterinarji, takrat nameščeni v vojaški zdravstveni službi.

Slika 2: Sestava večnacionalnega bataljona JRKBO za NRF16, nosilna država Slovenija (vir: 18. BJRKBO)

3.4 Delovanje ob naravnih in drugih nesrečah

Doktrinarno deluje SV ob naravnih in drugih nesrečah v podporo civilni sferi. »Podporno delovanje Slovenske vojske je usmerjeno v podporo sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter podporo drugim državnim organom in organizacijam pri zagotavljanju varnosti in blaginje državljanov

Republike Slovenije. Slovenska vojska izvaja naslednje vrste podpornega delovanja: zaščita, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, zagotovitev varnosti, boj proti terorizmu, iskanje in reševanje, evakuacije nevojaškega osebja, sodelovanje s civilnimi organizacijam in zaščita kritične infrastrukture ter virov oskrbe. Na podlagi dvo- in večstranskih pogodb Slovenska vojska izvaja podporne naloge tudi na ozemlju drugih držav, pri čemer sledi značilnostim podpore civilnim organom in organizacijam v Republiki Sloveniji.« (Vojaška doktrina, str. 83).

V vseh dokumentih so sile SV opredeljene kot terciarni posredovalec v teh razmerah. Državni načrt o angažiranju SV ob jedrski nesreči (Državni načrt zaščite in reševanja ob jedrski ali radiološki nesreči, 2010, str. 31) pravi:

»Slovenska vojska:

- Izvaja radiološki, dozimetrični in meteorološki monitoring, izvidovanje ogroženih področij in označevanje kontaminiranega zemljišča skupaj z drugimi silami za ZRP.
- Izvaja radiološko dekontaminacijo ljudi, materialnih dobrin in zemljišč skupaj z drugimi silami za ZRP.
- Izvaja vzorčenje.
- Izvaja radiološke laboratorijske analize vzorcev.
- Nudi pomoč pri izvajanju osnovnih ukrepov zaščite pred radiološko kontaminacijo.
- Organizira zaščito in reševanje pripadnikov SV ter sredstev, ki jih upravlja.
- Nudi pomoč pri evakuaciji civilnega prebivalstva.
- Nudi pomoč pri zagotavljanju pogojev za namestitev in oskrbo ogroženega prebivalstva v primeru evakuacije.
- Skladno s svojimi pristojnostmi usklajuje sodelovanje enot in služb SV pri izvajanju nalog ZRP.
- Skladno s pristojno zakonodajo zagotavlja uporabo materialnih sredstev SV za ZRP.
- Opravlja druge naloge iz svoje pristojnosti.«

Kljub temu pa je SV posredovala tudi v tujini in pri tem skladno z ugotovljenim razpoloženjem in zaznavanjem svoje vloge v slovenski družbi požela zelo pozitiven odziv javnosti. Tu mislimo predvsem na posredovanje ob velikih poplavah na Balkanu leta 2016, kjer je SV ob pomoči fotoreporterjev omogočila tudi nekaj slik, ki najlepše prikazujejo njeno poslanstvo ob naravnih nesrečah

– reševati in pomagati. Med temi enotami so bili tudi pripadniki enot JRKBO iz SV, ki so s svojim delovanjem – izvidovanjem, dekontaminacijo in laboratorijskimi analizami pripomogli k hitrejšemu obvladovanju posledic poplav.

Kot vidimo, si je zavezništvo dokumentirano uredilo podlage za delovanje in sodelovanje med vojaškimi zmogljivostmi, hkrati pa je tudi dovolj odprto za sodelovanje s civilno sfero. Zakaj? Vsem znana jedrska nesreča v Černobilu, kemična nesreča v Utki na Madžarskem ter jedrska nesreča v Fukušimi kažejo na to, da v izrednih razmerah ne le civilne, temveč tudi celotne zmogljivosti, vključno s specialističnimi vojaškimi silami ogrožene države, ne izpolnjujejo potreb za obvladovanje razmer.

3.5 Primerjava enot

Ta prikaz primerjave lahkega motoriziranega bataljona z bataljonom JRKBO bo že ob sami omembi naletel na nasprotovanja in kritike metode. Pa vendar lahko ob jasno postavljenih in določenih merilih najdemo ne le skupne točke, temveč tudi dovolj primerljivih kategorij, na podlagi katerih lahko izvedemo primerjavo teh dveh enot. Za primerjavo smo vzeli lahki pehotni (motorizirani) bataljon, kot je opisan v Navodilu (Škerbinc), ter formacijsko sestavo 18. bataljona JRKBO do leta 2013.

Primerjavo smo izvedli večplastno, pri čemer smo upoštevali organiziranost bataljona, velikost enot, materialno-tehnično opremljenost z glavnimi sistemi ter proces urjenja in usposabljanja.

3.5.1 Prednosti urjenja bataljona JRKBO

Ugotovili smo, da razen nekaj osnovnih postopkov delovanja celotnega bataljona, ki so vezani predvsem na premike in varovanje med njimi, bataljon JRKBO v resničnosti nima postopkov skupnega delovanja na terenu. Še več, pretežno to velja celo za četo. Drži pa, da sta tako poveljstvo bataljona kot tudi poveljstvo čete povezani z nadrejeno enoto – natančneje z nadrejenim poveljstvom. To pa ima po našem mnenju številne prednosti. To glede na ustaljeno prakso zagotavljanja podpore pomeni, da poveljstvo čete JRKBO sodeluje s poveljstvom bataljona JRKBO in poveljstvom brigade, ki ji je pridodano.

3.5.2 Vrednotenje prispevka v mednarodnih operacijah in misijah

Vrednotenje prispevkov v mednarodnih operacijah in misijah (MOM) oziroma delitev bremena med članicami Nato je proces, ki se vsako leto prilagaja trenutnim, izkazanim in delegiranim zmogljivostim. Nehvaležna ugotovitev tega dejstva je, da zavezništvo s tem nekoliko zavira tako priljubljeno nišnost, kar pa je popolnoma skladno z njegovo osnovno usmeritvijo, da vsaka članica najprej sama poskrbi za lastno obrambo, šele nato prispeva v skupni nabor in iz njega tudi pričakuje zmogljivosti. Ker so iz očitnih razlogov trenutne natančne vrednosti zaupne, lahko tu delujemo zgolj z relativnimi odnosi. Ker v primerjavi posegamo v leto 2012, izhajamo tudi iz takratne formacije in vrednosti zanje. Tako lahko ugotovimo, da je vrednost prispevka 18. bataljona JRKBO po današnjih merilih na 132 odstotkih lahkega pehotnega (motoriziranega) bataljona. V razpredelnici smo tudi opredelili finančni vložek. Vidimo, da vrednost 18. bataljona JRKBO (izračunana po navedenih merilih) dosega zgolj 45,5 odstotka vrednosti lahkega pehotnega (motoriziranega) bataljona. Ob upoštevanju teh dveh količnikov v izračunu razmerja strošek-učinek vidimo, da je trenutna »točka«, pridobljena z bataljonom JRKBO, 2,9-krat cenejša kot točka lahkega pehotnega (motoriziranega) bataljona. Z drugimi besedami in hipotetično bi s sredstvi za en pehotni motorizirani bataljon pridobili v bataljonu JRKBO 2,9-krat več točk. Ob upoštevanju količnika stroškov usposabljanja, pri katerem dosegajo zaznani stroški usposabljanja pripadnikov lahkega pehotnega (motoriziranega) bataljona glede na pripadnike 18. bataljona JRKBO 97,8 odstotka sredstev, nam vrednost zniža na količnik 2,83. »Hipotetično« smo zapisali zato, da bo neizpodbitno jasno, da potrebujemo obe enoti. Tisto, kar želimo pokazati, je vrednotenje prispevka v zavezništvu, in to gre v prid specialističnim enotam.

3.5.3 Sprejemljivost delovanja Slovenske vojske

Slovenska javnost izkazuje SV na eni strani precejšnje zaupanje, saj se pri različnih merjenjih zaupanja redno uvršča visoko. Na drugi strani pa taista javnost z veliko občutljivostjo spremlja delovanje SV v MOM oziroma tujini. Sprejemljivost delovanja SV v MOM so v preteklosti že obdelali in je del tako specialističnih nalog kot doktorata. SV tako lahko pričakuje podporo javnosti, če javnost zazna mogočo ogroženost prebivalcev RS. »Javnost s svojimi preferencami glede območij, kamor naj bi Republika Slovenija pošiljala svoje vojake, kaže jasno željo, da se Slovenija aktivno vključuje v

reševanje konfliktov, ki neposredno vplivajo nanjo in njene državljane, in kjer bi, v primeru destabilizacije, negativne posledice utrpeli prebivalci Republike Slovenije« (Vuga, 2009, str. 80).

Kot je zapisala Janja Vuga (2009, str. 252): »Visoko stopnjo izogibanja negotovim situacijam na politični ravni predstavlja odnos držav do sodelovanja v bojnih akcijah, ki predstavljajo najvišjo stopnjo tveganja v MOM. Večina držav temu ni preveč naklonjena, kar v slovenskem primeru odraža slika javnega mnenja, ki izrazito nasprotuje bojnemu delovanju SV izven državnih meja.«

Vegič (2005, str. 23) ugotavlja, da je bistveno lažje prepričati javnost o smotrnosti udeležbe v mednarodni operaciji, če gre za humanitarno krizo, ko so ogrožena številna civilna življenja, ko je pomanjkanje hrane, vode, zdravil in podobno. Ko pa govorimo o operacijah v podporo miru ali celo operacijah vsiljevanja miru, pa je odnos bistveno drugačen.

Tako razmišljanje je v svojem delu ponazoril Kozina (2009, str. 54), ki je zapisal: »Od leta 1999, ko je /podpora/ znašala skoraj 80 %, je do leta 2007 padla za več kot 12 %. Sicer je bil odstotek upada dokaj konstanten in je verjetno predvsem posledica umirjanja razmer na Balkanu ter časovno oddaljevanje vojni ujmi na ozemlju nekdanje Jugoslavije. S tem je postopno padalo tudi razumevanje javnosti po udeležbi SV na misijah. Večji padec strinjanja pa lahko zaznamo med letoma 2005 in 2007, kar bi lahko odražalo nestrinjanje javnosti z napotitvijo vojakov v Irak na začetku leta 2006. Podobno kot je padala podpora sodelovanju SV v mednarodnih mirovnih in humanitarnih operacijah, je opazno padala tudi podpora sploh udeležbi na mirovnih operacijah. Močnejši padec je opazen že v letu 2005, torej v obdobju, ko se je SV vključila v operacije v Afganistanu, še močnejši padec pa je opazen v letu 2007, za kar gre prav v vključevanju SV v NTM-I«. (Nato Training Mission – Irak.)

Poleg javnega mnenja zavračanja udeležbe v MOM z bojnim značajem, pa lahko iz tudi razberemo povezanost z dogodki na Balkanu, natančneje, s humanitarnim delovanjem na teh prostorih. Mogoči vzroki lahko segajo od morebitnih rodbinskih zvez pa do nostalgije. Ne glede na vzroke je delovanje SV med poplavi v Bosni leta 2016 skladno s to ugotovitvijo naletelo na pozitiven odmev v javnosti.

Na drugi strani pa je napotitev voda JRKBO v Latvijo leta 2017 v okviru okrepljene prednje prisotnosti (angl. Enhanced Forward Presence (eFP))

naletela na, blago povedano, mešane odzive javnosti – vsaj glede na žolčnost komentarjev v javnih občilih oziroma na internetu ob objavi novice o napotitvi. Čeprav sama enota JRKBO ne opravlja bojnih delovanj, temveč podpira delovanje drugih bojnih enot, pa del javnosti usposabljanja v tujini, katerega namen je bil odvrniti Rusko federacije od morebitnega agresivnega delovanja na Baltiku, ni sprejel pozitivno. Opažanja ne moremo podkrepiti z nobeno študijo, glede na to, da je do napotitve v Latvijo prišlo julija 2017, je pa skladno s predstavljenimi pogledi slovenske javnosti glede delovanja SV v tujini.

3.6 Intervju

V raziskavi predmeta preučevanja smo se odločili za strukturirani intervju, s katerim ugotavljamo način in obseg udeležbe enot SV na različnih vajah zavezništva z mednarodno udeležbo. S podatki smo lahko korelirali in ocenili relativni iztržek za SV glede na finančni vložek na pripadnika SV.

Intervju je bil izveden v obliki pogovora z intervjuvanci. Zaradi lažjega vrednotenja so bili odgovori opredeljeni v izbirni obliki. Udeleženci so bili obveščeni o namenu intervjuja. Identiteta in soglasje udeležencev izvedbe intervjuja sta bila pridobljena kot pisno soglasje. Zaradi zaščite anonimnosti so navedeni odseki vsakega zapisa odstranjeni iz javno dostopne dokumentacije ter shranjeni v obliki izvornikov pri avtorjih tega dela.

3.6.1 Razlaga oziroma pomen vprašanj

S prvim vprašanjem smo ugotavljali, ali je bil intervjuvanec udeležen na mednarodni vojaški vaji (MVV). Pri drugem nas je zanimala velikost enote, s katero se je intervjuvanec udeležil MVV. Tretje vprašanje je bilo namenjeno opredelitvi enote, s katero je bil intervjuvanec udeležen na MVV. Četrto vprašanje je posredno opredelilo tip vaje, na kateri je bil udeleženec. Udeležba na MVV v obliki poveljstva enote je značilna za računalniško podprte vaje (RPV) in poveljniške vaje (PV), ki se v zavezništvu opredeljujejo kot Computer Assisted Exercise (CAX) in Command Post Exercise (CPX). S petim vprašanjem smo ugotavljali prisotnost umeščanja pripadnika SV v poveljstvu nadrejene, tuje oziroma mednarodne enote. Z odgovorom na šesto vprašanje smo opredelili vlogo intervjuvanca v nadrejenem poveljstvu. Odgovor na sedmo vprašanje je pokazal, ali je bil še kdo od pripadnikov SV na

MVV udeležen v delu nadrejenega poveljstva. Odgovor na osmo vprašanje je prikazal umestitev enote SV v strukturi nadrejene enote. Deveto vprašanje je specifično spraševalo po aktivnem sodelovanju v štabnih procesih nadrejene enote, kar tudi kaže na zaupanje v znanje pripadnikov SV. Z odgovorom na deseto vprašanje je intervjuvanec opredelil pristop nadrejenega poveljstva do poveljstva enote SV. Odgovor na enajsto vprašanje kaže na odnos SV do procesa oblikovanja vadbenega okolja in s tem povezanih koristi, izhajajočih iz usposabljanja po direktivi BiSC 75-3. Z odgovorom na dvanajsto vprašanje smo pridobili vpogled v delovanje in priprave enote pred odhodom na MVV. Predvsem pri manjših, specialističnih enotah je opaziti, da se nekateri procesi med napotovanjem na MVV zaradi specialističnih zadev prepustijo enoti sami.

Odgovori v zadnjem delu so subjektivnega tipa in temeljijo na osebnih merilih vsakega intervjuvanca posebej. Odgovor na trinajsto vprašanje nam pove, ali so bile po mnenju intervjuvanca izkušnje uporabljene pri delu v SV. Odgovor na štirinajsto vprašanje je bolj specifičen in kaže osebno mnenje, ali je bilo znanje iz štabnih procesov pri delu v višjem mednarodnem poveljstvu uporabljeno pri delu v poveljstvu v SV. Odgovora na petnajsto in šestnajsto vprašanje sta sicer subjektivna, vendar kljub temu pomembna, saj bomo na njihovi podlagi lahko ovrednotili težo odgovorov. Odgovor na sedemnajsto vprašanje predstavlja povzeto skupno osebno oceno izkušenj, ki je ne moremo označevati kot absolutno. Nanjo lahko vplivajo različni dejavniki, na primer časovna odmaknjenost izvedbe MVV, stanje v SV in poveljstvih v nekem obdobju itn.

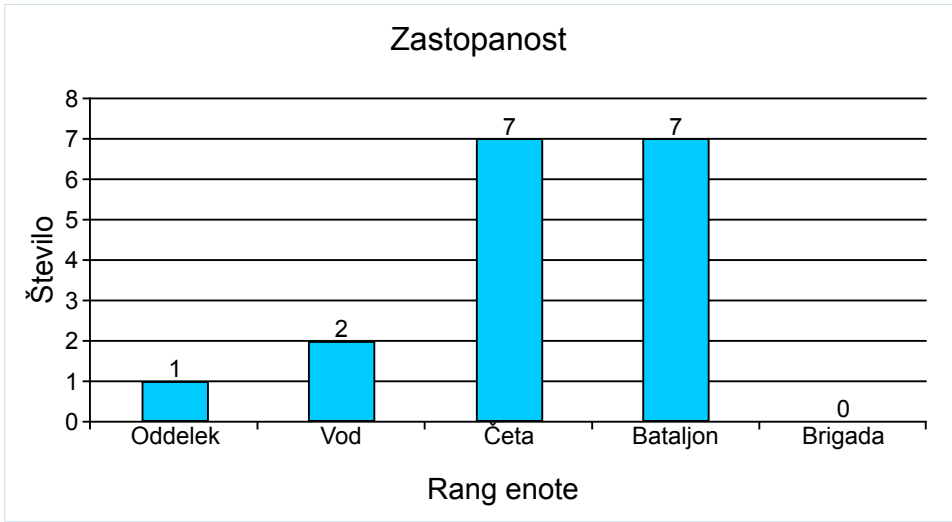
3.6.2 Vrednotenje vprašanj in ugotovitve

Opravili smo tudi intervjuje s pripadniki SV, ki so opravljali dela in naloge v specialističnih enotah. Opravljenih je bilo štirinajst intervjujev. Vsi udeleženci so na prvo vprašanje odgovorili pritrdilno, kar pomeni, da so se vsi udeležili vsaj ene mednarodne vojaške vaje.

Na grafu 1 vidimo porazdelitev velikosti enot, s katerimi so se intervjuvanci udeležili vaj. Vidimo lahko, da se je večji delež pripadnikov udeležilo MVV v sklopu priprav bataljona na misijo. Ker so se nekateri pripadniki udeležili MVV enkrat z manjšo, drugič z večjo enoto, se tudi število udeležb razlikuje od števila intervjuvancev.

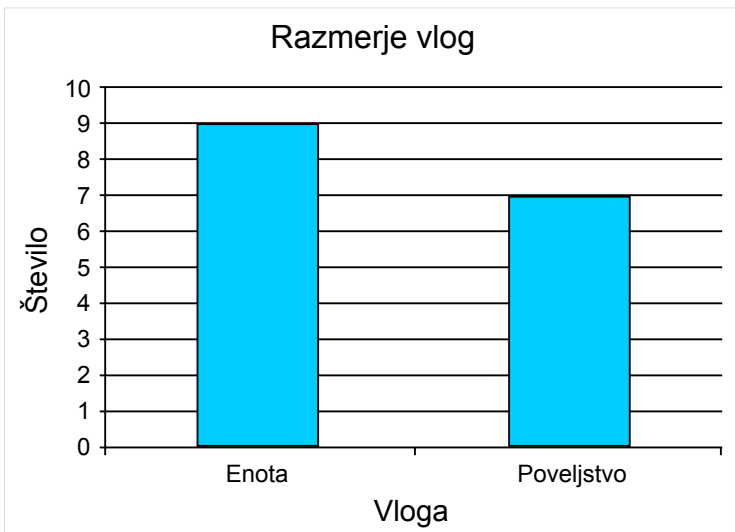
Graf 1: Zastopanost (vir: lasten)

Prav tako so se vsi intervjujanci udeležili MVV v okviru specialističnih enot, kar se vidi iz tretjega odgovora na vprašanje.

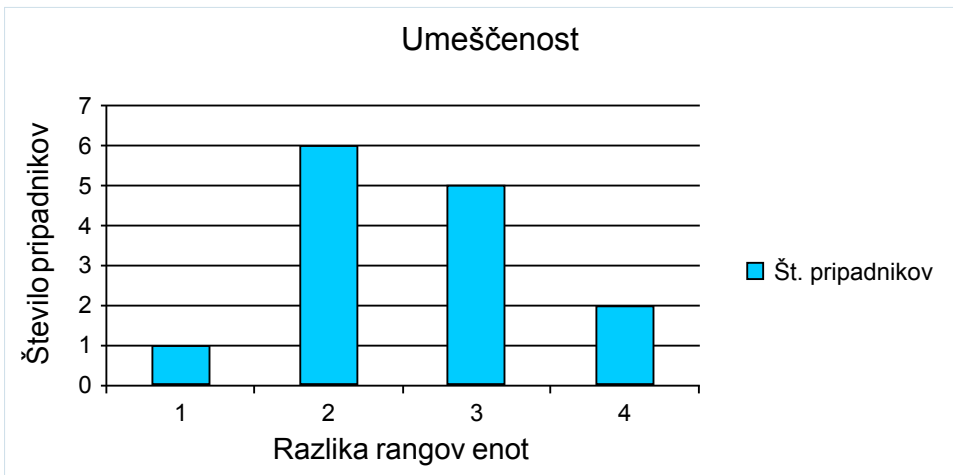
Na grafu 2, narisanim iz odgovorov na četrto vprašanje, vidimo, da je približno enako število udeležb intervjuvancev kot poveljnikov enot in članov poveljstva. Razen dveh so vsi prav tako sodelovali v poveljstvu nadrejenih enot.

Graf 2: Razmerje vlog (vir: lasten)

Odgovori na šesto vprašanje o obliki prisotnosti v nadrejenem poveljstvu so bolj raznovrstni. Vidimo lahko, da prevladujejo vloge poveljujočega enote (8), sledijo častniki za povezavo (3) in nato pripadniki, ki so opravljali obe funkciji (2). Slednje je posledica udeležbe na več MVV in s tem tudi njihove različne vloge. Eden od intervjuvancev pa je bil na MVV prisoten zgolj v okviru poveljstva svoje enote. Pričakovali bi podobno razporeditev odgovorov tudi na sedmo vprašanje, ki sprašuje po načinu zagotavljanja prisotnosti v nadrejenem poveljstvu. Če odštejemo enega intervjuvanca, ki je deloval znotraj enote, sta dva navedla vlogo častnika za povezavo kot način povezovanja z nadrejeno enoto, trije so navedli vlogo poveljujočega častnika enote in največji del, osem intervjuvancev, je navedel obe vlogi kot način sodelovanja z nadrejeno enoto. To lahko razložimo z dejstvom, da so bili vsi razen enega na vsaj dveh MVV. Na podlagi tega lahko sklepamo, da so na MVV opravljali naloge častnika za povezavo ali so bili poveljujoči enoti. Za naš intervju je posebej pomemben odgovor na osmo vprašanje, ki je podal, koliko ravni vojaške organizacije enot više je bila umeščena intervjuvančeva specialistična enota.

Graf 3: Umeščenost (vir: lasten)

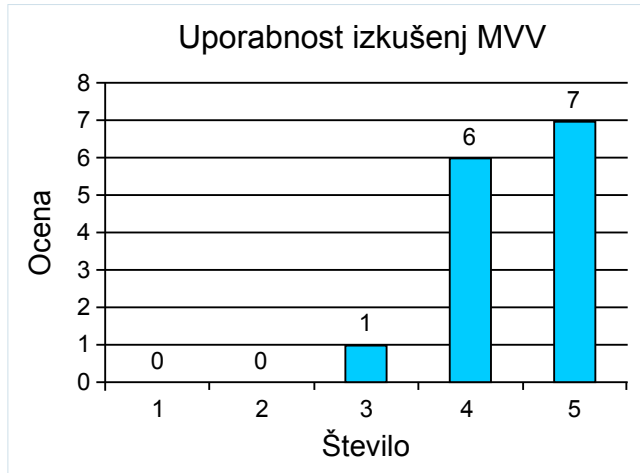
Na grafu 3, ki povzema odgovore, opazimo, da je bila večina pripadnikov specialističnih enot pridodana dva do tri range višjim enotam, povprečno 2,57 ranga višji enoti. Ena je izjema, kjer je bil slovenski specialistični prispevek umeščen v večjo istorodno specialistično zmogljivost druge države. Na podlagi tega ugotavljamo:

- Za uspešno in vidno udeležbo moramo na MVV napotiti specialistično enoto oziroma zmogljivost, ki bo pokrila večino potreb nekega roda.

- Vidnost nacionalnega prispevka bo vsaj dve ravni višja pri specialistični enoti kot pri klasični enoti.

Čeprav sta deveto in deseto vprašanje na videz enaki, se deveto navezuje na vključevanje v PINK nadrejene enote, medtem ko se deseto navezuje na vplivanje na delovanje in vodenje nadrejene enote zaradi specialistične tematike. Enajst od štirinajstih intervjuvancev je pri obeh vprašanjih odgovorilo pozitivno, po eden pa na vsako preostalo kombinacijo. To kaže na visoko stopnjo integracije teh pripadnikov in njihovih enot v procese vodenja in odločanja nadrejenih enot. Enajsto in dvanajsto vprašanje opredelujeta način sodelovanja na MVV, pri čemer meri enajsto vprašanje na prilagajanje vaje potrebam vadbencev, dvanajsto vprašanje pa smo usmerili v domače priprave, kjer se mora enota bodisi sama pripraviti za udeležbo in pridobiti ustrezno dokumentacijo, zagotoviti sredstva itn. Krepka polovica oziroma 57 odstotkov intervjuvancev je pozitivno odgovorilo na obe vprašanji, kar kaže na celovit pristop k udeležbi na MVV. Sicer lahko zaznamo možnost odsotnosti podpore njihovih nadrejenih enot za izvedbo, kar bomo dobrohotno odmislili. Negativno so na ti vprašanji odgovorili štirje intervjuvanci, kar lahko opredelimo kot idealen preizkus pripravljenosti udeležencev MVV, saj v nobenem od procesov načrtovanja vaje niso bili prisotni in tako niso bili »kontaminirani« z morebitnim poznavanjem scenarija. Dva intervjuvanka pa se nista udeleževala priprav izvedbe MVV, sta pa se z enoto aktivno pripravljala na udeležbo na MVV. Menimo, da je način udeležbe na MVV pri večini najprimernejši, saj se poleg preverjanja znanja in delovanja na vaji pridobiva znanje, nujno za izvedbo vaj v RS. Odgovor na trinajsto vprašanje glede prenosa znanja in izkušenj iz MVV v domače okolje je po pričakovanjih (z eno izjemo) pozitiven. Načeloma bi pričakovali podobne odgovore tudi pri štirinajstem vprašanju, ali so intervjuvanci uporabljali pridobljene rešitve na enakih ravneh kot na MVV. Šest od štirinajstih intervjuvancev ocenjuje, da pridobljenega znanja niso mogli prenesti na enako raven, kot so bili udeleženi na MVV. Razlog za to naj bi bil, da v SV ni okolja ustrezno visokega ranga oziroma do tja še niso karierno prišli.

Petnajsto vprašanje opredeljuje obseg izkušenj intervjuvancev z MVV. Deset se jih je udeležilo več kot dveh ter po dva dveh in ene MVV. Skupno pomeni, da govorimo o izkušnjah z vsaj 36 MVV. Predzadnje vprašanje je kontrolno in sprašuje po generalizaciji odgovorov, zato so vsi intervjuvanci odgovorili potrdilno.

Graf 4: Ocena uporabnosti izkušenj (vir: lasten)

Odgovor na zadnje vprašanje podaja osebno mnenje intervjuvanca glede uporabnosti izkušenj. Čeprav je iz odgovorov na prejšnja vprašanja razvidno, da intervjuvanci niso imeli možnosti ali priložnosti prenesti izkušnje v ustrezno okolje, je z grafa 4 jasno vidna pozitivna naravnost glede MVV, ocenjena s povprečno vrednostjo 4,42.

4 Obdobje od 2013 do danes

Leta 2013 je Slovenska vojska začela transformacijo. V tem procesu so bili razpuščeni bataljoni rodov, med njimi tudi 18. bataljon JRKBO. Zmogljivosti so bile preoblikovane v dve večnamenski četi JRKBO za potrebe 1. in 72. brigade. Enota mobilnih laboratorijev JRKBO je bila prerazporejena v logistično brigado. Od leta 2014 so si te enote same organizirale usposabljanja v SV in tujini. Pri tem so se vključevale tudi v usposabljanja brigad, ki so jim bile prerazporejene, in tudi sodelovale med sabo. Zavedajoč se mednarodnih obveznosti in potreb po kohezivnem jedru je bil leta 2014 v okviru Združenega operativnega centra (ZOC) ustanovljen Oddelek za JRKBO, katerega vloga je bila tvoriti jedro poveljstva bataljona JRKBO.

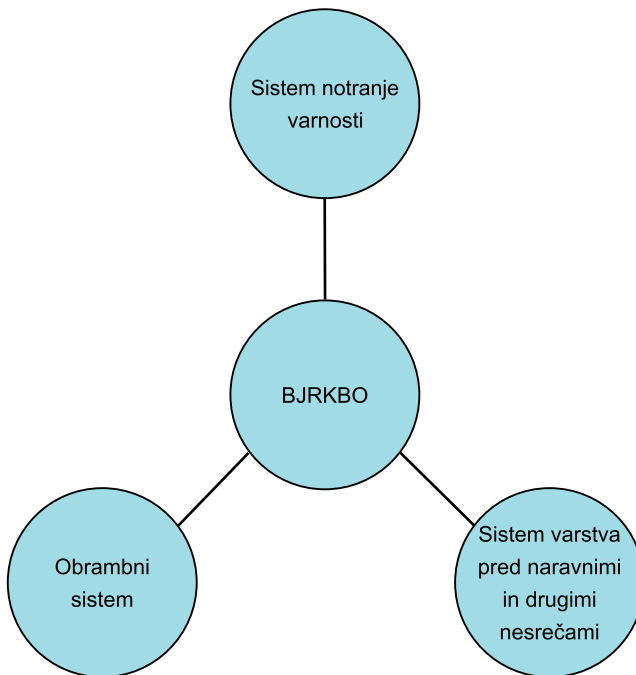
5 Pogled v prihodnost

Predvsem v zadnjem obdobju smo opazili izzive na nekaterih področjih, ki bodo v prihodnosti sooblikovali razvoj roda in z njim povezanih služb. Ti so

delovanje JRKBO pri ekstremnih temperaturah, dekontaminacija občutljive opreme, izvleka iz kontaminiranega okolja, detekcija TIM, premičnost za kinetično bojevanje, kinetično vzorčevanje, povezovanje z obveščevalno službo in medicino, zagotovitve JRKBO v letalstvu in mornarici ter uporaba brezpilotnih sistemov.

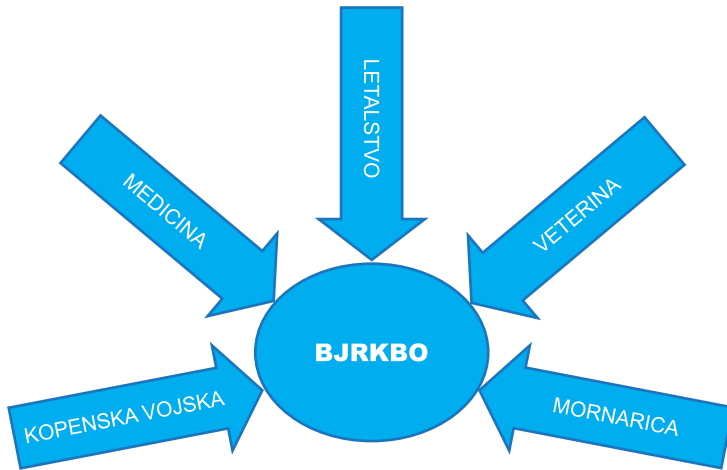
Če želimo opredeliti »optimalen« bataljon JRKBO, moramo izhajati iz trenutnih mogočih, a še neurejenih povezav in sodelovanja s Civilno zaščito ter zaradi mednarodnega položaja nejasnih prihodnjih nalog enote. To lahko povzroči, da bo zamisel o t. i. optimalnem bataljonu JRKBO postala zgolj nabor želja ali pa zastarela zasnova zaščite pripadnikov SV in civilistov pred JRKB-ogrožanji. Temu primerno lahko le opredelimo umeščenost in interakcije enote v našem okolju (gl. sliko 3).

Slika 3: Uvrstitev bataljona JRKBO v sistem nacionalne varnosti RS (vir: lasten)

Seveda lahko z večjo natančnostjo opredelimo potrebe obrambnega sistema, katerega jedro poleg nevojaškega dela sestavlja še Slovenska vojska. Prav iz navedenih SVS-jev lahko ponazorimo mogoče interakcije bataljona JRKBO z nekaterimi rodovi in službami SV (gl. sliko 4).

Slika 4: Interakcija bataljona JRKBO (vir: lasten)

6 Sklep

V članku predstavljamo vlogo in način delovanja roda JRKBO. Večji del se nanaša na nekdanji 18. bataljon JRKBO in njegovo takratno delovanje ter iz njega nastalih enot. Pri določitvi stanja roda v SV smo naleteli na številne ugotovitve, ki zadevajo številna področja roda in se lahko preslikajo na celotno SV. Te so:

- Vzpostavitev enote mora potekati postopoma, njena kadrovska popolnjenost podenot mora dosegati najmanj 70 odstotkov predvidene formacije.
- RS in SV morata za specifična področja najti in tudi prevzeti tveganje in odgovornost.
- Usposabljanje poveljstev ranga bataljona in navzgor se uspešno izvaja v obliki računalniško vodenih vaj (CPX).
- Pri načrtovanju in analizi zmogljivosti se ne naslanjamo na računalniške simulacije.
- Oblikovane in certificirane sile je treba v enovitem in čim daljšem obdobju integrirati v mednarodne strukture, po možnosti do izteka resursov opreme.
- Poveljstvo specialistične enote se z vključevanjem v bistveno večje zavezniške zmogljivosti z delom seznaniti in usposobi za sodelovanje z enotami na divizijski ali korpusni ravni.

- Večina specialističnih enot SV lahko deluje znotraj zaveznitva v okviru skupnih standardov, ob izrednih razmerah pa tudi v RS.
- Kljub sprejetim standardom in zavezam je bolj sprejemljivo prikazati realne zmogljivosti, saj nekatere zmogljivosti preprosto niso prisotne.
- Oblikovanje poveljstva s pripadniki, ki nimajo predhodnega znanja o delovanju takega poveljstva, je dolgotrajen postopek brez jamstva za uspešno sodelovanje.
- Ločeno usposabljanje podenot privede do različnega delovanja, zaradi česar sta nujna usklajevanje in integracija podenot.
- Pomanjkanje kadra JRKBO v poveljstvih onemogoča uspešno in zahtevnejše usposabljanje enot JRKBO, kar je tako prepuščeno kreativnosti poveljniku te enote.
- Vzpostavitev enote, ki združuje zmogljivosti roda, omogoča trajen razvoj tako roda kot kadra, ki lahko pokriva preostale potrebe tega specifičnega strokovnega profila znotraj SV.
- Sodelovanje v mednarodnem okolju s svojim procesom usposabljanja prinaša delo po mednarodnih standardih (BiSC 75-3) in z izvedbo prikazuje njihovo uporabnost.
- Taka enota je hkrati tudi temelj in mobilizacijsko jedro za razvoj zmogljivosti pri mobilizaciji. Takrat je treba zagotoviti tudi operativnost preostale opreme JRKBO, ki je še na voljo v RS.
- Odsotnost delovnih mest roda JRKBO in posledična odsotnost razumevanja delovanja enot JRKBO močno otežujeta sodelovanje in skupna urjenja, kar je tudi eden od mogočih vzrokov za nerealizirano vizijo modularne sestave in delovanja SV.
- Sprejete in priporočene zmogljivosti za potrebe zagotovitve JRKBO za enote SV, ki imajo svoje specifične potrebe (medicina, gorske enote, letališče idr.), je treba dodatno razviti in jih dodeliti ali vrniti enotam.

Ker ocenjujemo, da je s stališča roda optimalna združitev vseh zmogljivosti JRKBO pod eno streho, v obliki bataljona, smo temu primerno zato tudi izvajali primerjavo med bataljonom JRKBO in lahkim pehotnim (motoriziranim) bataljonom. Brez želje in tudi namena, da bi kakor koli zmanjšali potrebo SV po kinetičnih enotah, smo prepričani, da smo prikazali prednosti bataljona JRKBO pred lahkim pehotnim (motoriziranim) bataljonom. Dovolj natančno smo opredelili stroške usposabljanj in vrednost obeh bataljonov. Ovrgli smo v javnosti vzpostavljeno mnenje, da je RS vložila veliko denarja v 18. bataljon JRKBO. S primerjavo teh stroškov in vrednotenjem prispevka v strukturi

Nato smo ugotovili, da je RS z bataljonom JRKBO glede na primerljiv pehotni bataljon pridobila večji učinek v mednarodnem prostoru.

Pri opisovanju dejanskega delovanja 18. bataljona JRKBO doma, v tujini, na vajah ter v resničnih razmerah smo ugotovili, da je imel 18. bataljon JRKBO in njegove enote naslednice vsaj s strani Nata zelo prepoznane zmogljivosti. S krajšo analizo razpoložljivih virov smo tudi »otipali« razpoloženje slovenske javnosti glede napotitev in delovanja SV v tujini. Ob združitvi tega in navedenih zmogljivostih specialistične enote, kot je bil 18. bataljon JRKBO, potrjujemo, da se v izrednih razmerah delež specialističnih enot lažje napoti na delovanje v podporo zaščite in reševanja doma in v tujini.

Sklepamo lahko, da je za nadaljnji obstoj verodostojne in razvijajoče se JRKB-obrambe nujna združitev vseh deležnikov delovanja na področju JRKB. Temu pritrjujejo tako izkušnje SV kot tudi tujih vojsk. Samo tak center znanja se lahko učinkovito spoprime z izzivi okolja in čedalje hitrejšim tehnično-tehnološkim ter znanstvenim razvojem. Rešitve pa morajo najti svoje mesto tudi v vseh preostalih enotah, zlasti tistih, katerih namen je sodelovanje pri blaženju in odpravi posledic uporabe JRKB-orožij in toksičnih industrijskih materialov tako v vojaškem kot civilnem okolju.

Če samo potegnemo črto pod potrebe SV v trenutni organizacijski shemi, ugotovimo, da skladno z njo potrebujemo dve večnamenski četi JRKBO – za vsako pehotno brigado po eno. Zavedajoč se resničnih zmogljivosti obeh večnamenskih čet ugotovimo, da so te v precejšnjem zaostanku za zahtevanimi zmogljivostmi za področje dekontaminacije. Ob predvidenem razvoju srednjih bojnih bataljonskih skupin se »breme« dekontaminacije organizacijsko sicer zmanjša.

Ob upoštevanju obsega bojne tehnike mora postati jasno, da sta predpisana, ne pa tudi nujna obseg in zmogljivost JRKBO SV trenutno razpoložljivih zmogljivosti zadovoljive. Vendar se tu postavi vprašanje JRKBO preostalih enot SV, pa tudi vojaškega letališča Cerklje. To mora imeti kot objekt kritične infrastrukture za zavezništvo za svoje potrebe tako detekcijske kot dekontaminacijske zmogljivosti. Na drugi strani pa je preostanek enot SV brez JRKB-obrambe. Glede na trenutne usmeritve ministrice za obrambo lahko sklenemo, da bo vsaj 25.000 pripadnikov predvidene rezervne sestave ostalo brez JRKBO.

7 Literatura in viri

1. https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_1_2014/Poecher.pdf (6. 2. 2018).
2. Kozina, Boštjan, 2009. Prispevek Slovenske vojske pri usposabljanju nove iraške vojske. Specialistično delo. FDV, Ljubljana.
3. Ltc. Dr. Kátai-Urban L., Cséplő Z., 4. 10. 2004, Disaster in the ajka red sludge reservoir. http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2010/teia/presentations/5-1Conference_UNECE_Hungary_red_mud_disaster_CD.pdf (24. 2. 2018).
4. Pagon, Dejan, 2008. Uporaba JRKBO-oprema posameznika. Zaključna naloga. MO RS, Ljubljana.
5. Kavčič, Matjaž, in Savinšek, Primož, 2018. Rod JRKBO do transformacije in po njej. Zaključna naloga višjega štabnega tečaja. Center vojaških šol, Maribor.
6. Pöcher, H. Japan in the state of emergency disaster relief operation after Tohoku earthquake and Tsunami retrospection as a lesson for the future, https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_1_2014/Poecher.pdf (3. 3. 2018)
7. Program zmanjševanja tveganja za okolje zaradi večjih nesreč z nevarnimi snovmi. Ministrstvo za okolje in prostor, 2008. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/zakonodaja/varstvo_okolja/operativni_programi/program_zmanjsevanja_tveganja_nevarne_snovi.pdf (24. 3. 2018).
8. Skripta JRKBO, 2006. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, Ljubljana.
9. Stergar, Gorazd, 2011. Merila, metode in postopki za ocenjevanje usposobljenosti poveljstev in enot. JRKB-izvidniški vod. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, Ljubljana.
10. Škerbinc, Miha, 2007. Lahki pehotni motorizirani bataljon. Navodilo. Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje, Ljubljana.
11. Švagelj, Pucelj, 11. 10. 2010, Delo: Jedko opozorilo. <http://www.delo.si/zgodbe/ozadja/jedko-opozorilo.html> (10. 2. 2018).
12. Tucker, Jonathan B., 2007. War of nerves: chemical warfare from World War I to Al-Qaeda. Anchor Books Edition, New York.

13. Vegič, Vinko, 2005. Izguba življenja vse manj sprejemljiva. Revija Obramba 37 (5): 22–25. Defensor, Ljubljana.
14. Vuga, Janja, 2009. Medkulturno sodelovanje na večnacionalnih operacijah in misijah: delovanje Slovenske vojske. Doktorska disertacija. FDV, Ljubljana.
15. Vuga, Janja, 2009. Sodelovanje Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah v očeh slovenske javnosti. V Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah. Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Ljubljana.